

ιδίας ἀντιλήψεως τὸν ζῆλον καὶ τὴν προθυμίαν, μεθ' ἧς ἐν εὐγενεῖ δμίῳ οἱ ρηθεῖσαι κυρίαι προσκλίνουσιν εἰς τὸ ἔργον τῶν. Ἐν τοιαύτῃ λοιπὸν περιπτώσει δὲν ἡδυνάμεθα κάλλιον διὰ τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ νὰ ἐπιμαρτυρήσωμεν τὴν φιλόανθρωπον ταύτην τάσιν, ἥτις καὶ παρ' ἡμῖν τοσοῦτον διακλαῶς ἐξεδηλώθη ἢ ἀναδημοσιεύοντες ἐν ταῖς στήλαις ἡμῶν τὴν κατωτέρω περισπούδαστον διατριβὴν ἐνὸς τῶν ἐπιφανιστάτων πολιτῶν καὶ λογίων τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Κ. Γεωργίου Τυπάλδου Κοζάκη, τοῦ καὶ γραμματέως τῆς ἐν Ἀθήναις τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ἐπιτροπῆς.

ΠΕΡΙ ΠΕΡΙΘΑΛΨΕΩΣ

ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΥΠΟ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Κ. ΤΥΠΑΛΔΟΥ

Ὁ στρατιώτης καταφρονεῖ τὸν θάνατον χάριν φαντασιώδους στεράνου εἰς τὸ ρωμαντικὸν τῆς δόξης στάδιον, ἀλλ' ἐγείρει τὸν ἔχθρὸν εἰς τὴν μάχην περὶ τα καὶ πλύνει μ' ἐν δάκρυ ἐκάστην πληγὴν του.

ΒΥΡΩΝ.

Ὁ πόλεμος ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, εἰς οὓς ἀνέρχεται ἡ μνήμη τῆς ἱστορίας. Ἐφ' ὅσον τὰ ἔθνη ἐπροώδευσαν εἰς τὸν πολιτισμὸν, συνεπρώδευσεν ἐν αὐτοῖς καὶ ἡ τοῦ πολέμου τέχνη. Τὰ ἀρχαιότατα ἐκ τῶν γνωστῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν, οἱ Αἰγύπτιοι καὶ οἱ Ἰνδοί, εἶχον μονίμους στρατοὺς καὶ στρατιωτικὸν ὄργανισμὸν σπουδαῖον. Οἱ ἀρχαῖοι Μῆδοι καὶ οἱ Πέρσαι παρέταξαν μεγίστους στρατοὺς μετὰ ἵππικου καὶ ὀπλισμένων ἀρμάτων. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, οἵτινες ὅλας μὲν τὰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας ἐβελτίωσαν, πολλὰς δὲ ἐτελειοποίησαν, μεγίστας ἐπλήσαν προό-

ΖΑΚΥΝΘ. ΕΤΟΣ Γ'.

δους καὶ εἰς τὴν τέχνην τοῦ πολέμου, διότι οὐ μόνον ἐβελτίωσαν τὰ τῆς τακτικῆς καὶ τοῦ ὀπλισμοῦ, ἀλλ' ἀνεκάλυψαν αὐτοὶ πρῶτοι τοὺς ἀμεταβλήτους τῆς στρατηγικῆς κανόνας. Ἡ τέχνη τοῦ πολέμου ὠπισθοδρόμησε κατὰ τοὺς αἰῶνας τῆς μεσαιωνικῆς βαρβαρότητος ἐν Εὐρώπῃ, ἵνα εἰσέλθῃ αὖθις εἰς τὸ στάδιον τῆς προόδου μετὰ τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ. Ὡστε ἐκ τῆς ἱστορίας διδασκόμεθα, ὅτι ὁ πόλεμος δὲν εἶναι, ὥς τινες λέγουσι, τὸ προῖόν τῆς βαρβαρότητος, ἀλλὰ γεγονὸς συμφορᾶς, οὕτως εἰπεῖν, τῇ ἀνθρωπότητι, ἀκολουθῶν τὰς τύχας αὐτῆς. Εἰς τὴν ἱστορίαν βλέπομεν τὸν πόλεμον γινόμενον τὸ μέσον ἐνίοτε μὲν πρόοδου, ἄλλοτε δὲ ὀπισθοδρομήσεως. Οὐχ ἥττον αἰετοῦ ὁ πόλεμος ἐθεωρήθη δικαίως ὥς ἡ μεγίστη τῶν μαστίγων τῆς ἀνθρωπότητος. Αἱ ἀμφικτυονίαι προσέφερον ἴσως ὑπηρεσίας τινὰς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης εἰς τὸν ἀρχαῖον ἑλληνικὸν κόσμον, ὅπως αἱ ἀναχωαὶ τοῦ Θεοῦ (trêves de Dieu) εἰς τὴν μεσαιωνικὴν Εὐρώπην. Οὐδένα ὅμως οἱ θεσμοὶ οὗτοι παρεκώλυσαν σπουδαῖον πόλεμον. Κατὰ τὸν μακρὸν χρόνον τῆς εἰρήνης, ἥτις ἐβασίλευσεν ἐν Εὐρώπῃ ἀπὸ τῆς καταλύσεως τοῦ Ναπολέοντος Α' μέχρι τοῦ ἀνατολικοῦ πολέμου τοῦ 1853 (ἐξαιρέσει δευτερευόντων τινῶν πολέμων), πλεῖστοι ἐκ τῶν μᾶλλον πεφωτισμένων ἀνδρῶν ἐν Εὐρώπῃ ἐπίστευον, ὅτι μεγάλοι πόλεμοι δὲν ἡδύναντο πλέον νὰ λάβωσι χώραν μεταξὺ τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν, καὶ ὅμως ἐκτότε ἐγένοντο οἱ συνεχέστεροι καὶ φονικώτατοι τῶν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους πολέμων. Ἡδὴ δὲ παριστάμεθα μάρτυρες ἐνὸς τῶν φοβερωτάτων πολέμων, οἵτινές ποτε ἐγένοντο. Ἀπέναντι τῶν γεγονότων τούτων δεῖν νὰ θεωρηθῶσιν ὡς παιδαριώδεις ὅλως αἱ προσπάθειαι τῶν Κουατέρων καὶ τῶν φιλειρηνικῶν συνόδων, ὅπως παιδαριώδης ὅλως ἦτο

καὶ ἡ κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἀζώωσις τοῦ ἀγαθοῦ Ἀβδαίου de Saint-Pierre, ὅτι εὖρε τὸν τρόπον τῆς ἐξασφαλίσσεως ἀδιαλείπτου εἰρήνης διὰ τῆς ἀνδρίσεως ἀνωτάτου τινὸς τῶν ἐθνῶν δικαστηρίου, μέλλοντος νὰ λύῃ ἀμετακλήτως τὰς μεταξὺ αὐτῶν διαφοράς ! Οἱ πρακτικῶς ἐπὶ τῶν πραγμάτων κρίνιντες ὀρεῖλουσι νὰ προσπαθῶσι μὲν παντοιοτρόπως περὶ τῆς δυνατῆς ἀποσοδήσεως τῶν αἰτίων πολέμου τινὸς, ἐπιστάντος δ' αὐτοῦ νὰ φροντίζωσι τὸ κατὰ δύναιεν περὶ τῆς περιθάλψεως τῶν θυμάτων αὐτοῦ.

Αἱ πρῶται ἀπαρχαὶ τῆς τέχνης τοῦ περιποιεῖσθαι τοὺς τραυματίας ἀναγόνται εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους. Βεβαίως δὲν ἐστερεοῦντο γνώσε-
 ὦν τινων χειρουργικῶν οἱ ἀρχαιότεροι ἀνατολικοὶ λαοί, καὶ ἰδίως οἱ Αἰγύπτιοι. Πλὴν παρ' Ἑλλήσι τὸ πρῶτον ἀνευρίσκομεν εἰς χρόνους ἀρχαιοτάτους τὰς ἀληθεῖς ἐπιστημονικὰς βάσεις τῆς χειρουργίας, ἥδη δὲ παρ' Ὀμήρῳ ἀπαντῶμεν τὴν πρώτην ἀξίαν λόγου στρατιωτικὴν χειρουργίαν ἐξασκουμένην παρὰ χειρουργῶν ἐμπειρῶν καὶ μεγάλως τιμωμένων. Ἰητροὺς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιός αἰλλων, εἶπεν ὁ Ἰδομενεύς. Ἐν τῷ πολιορκοῦντι τὴν Τροίαν ἐλληνικῷ στρατοπέδῳ διαπρεπέστατοι ἱατροὶ ἦσαν οἱ δύο τοῦ Ἀσκληπιοῦ υἱοί, ὁ Μαχάων καὶ ὁ Πόδαιχεύς. Παρὰ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἐπιστεύετο, ὅτι ὁ Ἀσκληπιὸς κατ' ἐξοχὴν ἡσυχολήσῃ εἰς τὴν χειρουργίαν καὶ θυμωστάς ἐπέτυχε θεραπείας διὰ τοῦ σιδήρου, διὰ τοῦ πυρὸς καὶ διὰ τῶν φαρμάκων. Κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον οἱ τραυματιζόμενοι ἐτύγχανον παρευθὺς τῆς θεούσης ἱατρικῆς περιποιήσεως καὶ θεραπείας παρὰ τῶν δύο Ἀσκληπιάδων καὶ παρ' ἄλλων ἱατρῶν, οἵτινες ἦσαν ἥρωες ποιμένε λαῶν, συναγωνιζόμενοι μετὰ τῶν ὁμογενῶν αὐτῶν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ θεραπεύοντες τοὺς τραυματίας. Πρακτικῶς ἀξίον εἶναι, ὅτι αἱ στοι-

χειώδεις χειρουργικαὶ γνώσεις φαίνονται λίαν διαδεδομέναι τότε παρ' Ἑλλήσι καὶ Τρωτὶ, διότι συχνάκις εὐλείπει ἱατρῶν οἱ ἥρωες θεραπεύουσαν ἀλλήλους, ὡς ὁ Πάτροκλος τὸν Εὐρύπυλον, ὁ Τρῶς Ἀγένορας τὸν φίλον αὐτοῦ ἄνακτα ἥρωα Ἑλενον, ὁ Σθένελος τὸν Διομήτην, ὁ Ξελάγων τὸν Σαρπηδόνα. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ Ἀφροδίτη πληγωθείσα ὑπὸ τοῦ Διομήδους (διότι οἱ Θεοὶ ἦσαν μὲν ἀθάνατοι, οὐχὶ ὅμως καὶ ἄτρωτοι), τυγχάνει ἐν τῷ Ὀλύμπῳ θεραπείας παρὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς Διώνης. Ἀπ' ἀρχαιοτάτων δὲ χρόνων παρ' Ἑλλήσι, θεαὶ καὶ εὐγενέσταται δέσποιναι ἐπεχείρουν τὴν θεραπείαν τῶν πασχόντων, ἀξιωματικὸν παρέχουσαι παράδειγμα εἰς τὰς εὐγενεῖς Κυρίαις τῶν μεταγενεστέρων χρόνων. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ Θεοὶ εἶχον τὸν ἱατρὸν αὐτῶν, τὸν Παιήονα, ὅστις ἐθεράπευε τοὺς ἀθανάτους κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Μαχάωνος καὶ τοῦ Πόδαιχεύς, ἦτοι δι' ἡτίων φαρμάκων. Οἱ νεώτεροι ἐμελέτησαν καὶ ἀνέλυσαν ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῆς νεωτέρας χειρουργικῆς ἐπιστήμης καὶ τέχνης τὴν παρ' Ὀμήρῳ χειρουργίαν, ἀνεγνώρισαν δὲ ταύτην ὡς ἔχουσιν σπουδαίαν ἐπιστημονικὴν ἀξίαν. Ἡ θεραπεία τῶν τραυμάτων, οἷον περιγράφει αὐτὴν ὁ ποιητής, ἐξετελεῖτο ἢ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἢ ὑπὸ τὴν σκηνήν. Συνίστατο δὲ εἰς τὴν ἐξαγωγήν τοῦ βέλους ἢ τοῦ βλήματος, εἰς τὴν ἐκμύζην τοῦ αἵματος, εἰς τὴν ἐπιβολὴν ἡλίων φαρμάκων, ἦτοι καταπραυντικῶν τῶν πάνων (τῶν μελαινῶν ἀνδράων), ἐπὶ τέλει δ' εἰς τὴν ἐπίθεσιν τῶν ἐπιδέσμων. Ἐν πολλοῖς ἡ τοπογραφικὴ ἀνατομία παρ' Ὀμήρῳ εἶναι τόσος ἀκριβής ὅσον καὶ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἐπιστήμῃ. Ἐκ τούτων γίνεται δῆλον, ὅτι ὁ πολιορκῶν τὴν Τροίαν Ἑλληνικὸς στρατὸς δὲν ἐστερεῖτο ἱατρικῆς βοηθείας, ἀνεπαρκοῦς μὲν ἴσως, ἀλλ' ὅπως δὴ ποτε πολλοῦ λόγου ἀξίας. Οἱ Ῥωμαῖκοὶ στρατοί, καὶ κατὰ τοὺς

νεωτέρους χρόνους οὐκ ὀλίγοι Εὐρωπαϊκοὶ στρατοὶ, ἐγένοντο ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην πολὺ κατώτεροι τῶν Ἑλλήνων τῆς ὁμηρικῆς ἐποχῆς. Καί-τοι δὲ ὁ Ὀμηρὸς δὲν παρέχει πληροφορίαν περὶ τῶν Τρώων ἰατρῶν, ὁ μὲν ἐξ ἀναλογίας καὶ ἐκ τοῦ ἀνωτέρω παραδείγματος τοῦ Ἀγήνορος εἰ καίτοι, ὅτι καὶ αὐτοὶ δὲν ἐστεροῦντο ἱατρικῆς καὶ χειρουργικῆς θεραπείας.

Μεταβαίνοντες ἀπὸ τῶν ἀρχαίων εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους δυνάμεθα νὰ χρονολογήσωμεν τὴν εἰς τοὺς ἐν πολέμῳ τραυματίας χορηγούμενην ἐπιστημονικὴν θεραπείαν ἀπὸ τοῦ κατὰ τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα ἀκμάσαντος ἐνδόξου γάλλου χειρουργοῦ Ambroise Paré, ὅστις θεωρεῖται ὡς ὁ καθιδρυτὴς τῆς νεωτέρας χειρουργίας καὶ ὡς ὁ ἀρχαιότατος τῶν στρατιωτικῶν ἰατρῶν τῆς νεωτέρας Εὐρώπης. Περιοριζόμεθα μόνον νὰ ὑπομνήσωμεν, ὅτι εἰς τὴν Γαλλίαν ἐπὶ τῶν συνεχῶν μεγάλων πολέμων ἐπὶ τῆς Δημοκρατίας, ἐπὶ τῆς Ὑπατίας καὶ ἐπὶ τῆς Αὐτοκρατορίας, ὀφείλονται αἱ πρῶται σπουδαιόταται ἐπὶ τοῦ προκειμένου βελτιώσεις. Ἡ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην παρὰ τοῖς Γάλλοις στρατιωτικῇ χειρουργίᾳ, ἐκπροσωπούμενη εἰς τὰ ἐνδόξα ὀνόματα τοῦ Desgenettes, τοῦ Percy καὶ τοῦ Larrey, ὑπῆρξεν ἀνταξία ἀληθῶς τῆς ἡρωικῆς ἐκείνης ἐποχῆς. Ἀληθῶς οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι καὶ οἱ τοῦ ὑγειονομικοῦ κλάδου συναδελφοὶ αὐτῶν δὲν ἦσαν μόνον ἱατροὶ ἐμπειρότατοι, ἀλλ' ἀληθεῖς ἥρωες. Ἡ ἀτάραχος αὐτῶν ἀνδρεία ἦτον ἀνωτέρα τῆς ἐνθουσιώδους ἀνδρείας τοῦ στρατιώτου, ἡ δ' αὐταπάρνησις αὐτῶν δὲν ἐγνώριζεν ὅρια. Κατὰ τὴν ἐν Ἰόππῃ ἐνσκήψασαν πανώλην ἐπὶ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ ἐκστρατείας, ὁ Desgenettes οὐ μόνον ἐπεσκέπτετο ἀταράχως τὰ νοσοκομεῖα καὶ τὰς προσβληθείσας ὑπὸ τῆς νόσου συνικνίκας, ἀλλ' ὅπως ἐτι μᾶλλον καθη-

συχάσῃ τὰ πνεύματα καὶ ἐνθαρρύνῃ τοὺς στρατιώτας, λαμβάνει νυστήριον καὶ κεντὰ ἑαυτὸν κατὰ τὴν μασχάλην, ἵνα ἀποδείξῃ ὅτι ἡ ἐπικρατοῦσα ἀσθένεια δὲν ἦτο πανώλης! Μικραὶ μόνον φλογώσεις ἐπηκολούθησαν, τὸ δὲ ζητούμενον ἀποτέλεσμα κατωρθώθη, ἥτοι ἡ ἐπελθοῦσα ἐν τοῖς πνεύμασι τοῦ στρατοῦ ἡσυχία, ἥτις κατέστησε καὶ τὴν νόσον ἡπιωτέραν καὶ τὰς ἰάσεις συχνωτέρας. Εἰς τὸν Percy ὀφείλονται τὰ πρῶτα κινητὰ χειρουργεῖα, τὰ ὅποια ἐπιτρέπουσι τὴν ἀπονομὴν βοηθείας εἰς τοὺς τραυματίας ἤδη ἀφ' ἧς στιγμῆς πίπτουσιν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Τὰ χειρουργεῖα ταῦτα ἐτελειοποίησεν ὁ Larrey. Ὁ ἀτρόμητος, φίλεργος, ἄγρυπνος καὶ ἀκάματος ἐκεῖνος ἀνὴρ παρίσταται οἶοναι ὡς ὁ ἰδανικὸς τύπος τοῦ στρατιωτικοῦ χειρουργοῦ. Οὐδέποτε ὑπὸ οὐδεμιᾶς περιστάσεως κατεβάλλετο ἢ ἀπεθαρρύνετο. Ὁ δὲ ἐφευρετικὸς αὐτοῦ νοῦς ἐδημιούργει ἀπροσδοκῆτως μέσσα περιθάλψεως καὶ σωτηρίας εἰς τὰς μᾶλλον δυσχερεῖς περιστάσεις. Ἐν τῇ νήσῳ Lobau ἐστερεῖτο κρέατος πρὸς κατασκευὴν ζωμοῦ, ἄνευ τοῦ ὁποίου ἐκινδύνουν ν' ἀποθάνωσιν οἱ ἐξηντλημένοι ἀσθενεῖς. Ἐσφαξέ λοιπὸν τοὺς ἰδίους ἵππους, ἐπειδὴ δὲ δὲν ὑπῆρχον μαγειρικὰ σκεύη, ἔβρασε τὸ κρέας ἐντὸς θωράκων, ἐπενόησε δὲ ν' ἀρτύσῃ τὸν ζωμὸν διὰ πυρίτιδος ἐν ἑλλείψει ἁλατος. Καὶ τὸν πρῶτον μὲν κύαθον τοῦ πόματος τούτου ἔλαβεν ὁ στρατάρχης Μασσένας, τὸ δ' ἐπίλοιπον διανεμήθη εἰς τοὺς ἀσθενεῖς, τοὺς ὁπρίους μεγάλως ὠφέλησεν ὁ ἀρεϊμάνιος τῷ ὄντι οὗτος ζωμός. Περὶ τοῦ ἐξόχου τούτου ἀνδρὸς ὁ πανηγυριστὴς αὐτοῦ, ὁ εὐγλωττος Pariset ὀρθῶς εἶπεν, ὅτι «ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐνδόξων συμβάντων, ἅτινα θέλουσι κινήσει » τὸν θαυμασμὸν τῶν μεταγενεστέρων » ἐτήρησε τὴν θέσιν αὐτοῦ ἀξιοπρεπῶς » καὶ ὑπῆρξε μέγας μεταξὺ τῶν μεγάλων.»

Πλήν ἡ ἀρρώστιας τῶν ἱατρῶν καὶ τῶν νοσοκόμων δὲν ἀρκεῖ, ὅπως περιθάλψῃ τόσα τοῦ πολέμου θύματα. Πρὸς συμπλήρωσιν ἐν μέρει τῶν ἐλλείψεων τούτων καθιερύθη ὁ θεσμός τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ὅστις δικαίως δίνεται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ μεγίστη προσπάθεια, ἥτις ποτὲ κατεβλήθη, ὑπὲρ τῆς φιλάνθρωπικῆς πρὸς ἀντακούρισιν τῶν τοῦ πολέμου δεινῶν. Ἡ ἴδρυσις τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ἔλαβεν ἀφετηρίαν ἐκ τοῦ ἐν Ἰταλίᾳ πολέμου τοῦ 48'9. Εἰς λόγιος Ἐλβετός, ὁ K. Henry Dunant ἐκ Γενεύης, ἔχων φιλάνθρωπικὴν πρᾶξιν ἐκ τῶν συμπολιτῶν του ἐντολῇ, παρέστη εἰς τὴν μάχην τοῦ Σολφερίνου, περὶ τοῦ δὲ μετ' αὐτὴν προσήνεγκε σπουδαίας ὑπηρεσίας εἰς πλείστους τραυματίας. Τὰς ἐντυπώσεις καὶ παρατηρήσεις αὐτοῦ ὁ K. Dunant ἐδημοσίευσεν ἐν πανήμυτι ἐπιγραφομένῳ *Mia ἀνάμνησις τοῦ Σολφερίνου* (*Un souvenir de Solferino*) ἐν ᾧ σπαρξικαρδίως περιέγραψε τὰ δεινὰ τῶν τραυματιῶν καὶ τὰ ἀτελεῖα μέσα τῆς περιθάλψεως αὐτῶν. Ἡ ἀνάγνωσις τοῦ βιβλίου τούτου ἐπροξένησε πολλὴν ἐν Εὐρώπῃ συγκίνησιν, περιέχει δὲ λεπτομερείας ὁδυνηρὰς περὶ τῆς ἀγριότητος, μετ' ἧς γίνεται ὁ πόλεμος μετὰ τῶν μᾶλλον πεπολιτισμένων ἐθνῶν τῆς Εὐρώπης καὶ περὶ τῆς ἀτελείας τῶν μέσων τῆς περιθάλψεως τῶν ἀτυχῶν θυμάτων. «Οὐδὲν ἡχαρίζεται ἡ ζωὴ, λέγει ὁ K. Dunant, εἶναι σφαγὴ, εἶναι ἀγὼν, θηρίων ἀγρίων, φρενηνιῶντων καὶ δ.ψόντων σίμα.» Τὸ ἵππικόν καὶ τὸ πυροβολικὸν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἐφορμᾷ ἐπὶ πεδίοις κεκαλυμμένον ὑπὸ τραυματιῶν φίλων καὶ ἐχθρῶν, οὗς ἀδιὰφρίως κατὰσυντρίβουσιν ὑπὸ τοῦς ἵππους καὶ ὑπὸ τοῦς τροχοὺς. Ἐνίοτε οἱ ἀντιμαχόμενοι φονεύουσι τοὺς τραυματίας καὶ τοὺς ψυχορραγοῦντας. Κατὰ τὴν βεβίωσιν τοῦ K. Dunant, μετὰ τὴν μάχην τοῦ Σολφερίνου οὐκ ὀλίγοι τραυματικὴ διατελοῦντες ἐν λι-

παθυμίᾳ ἐτάφησαν ζῶντες. Ὁ περιώ-
νυμος περιηγητὴς καὶ ἱατρός Tournefort περιγράφων τὰ κατὰ τὴν Τουρκικὴν αὐτοκρατορίαν, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἀναφέρει ὡς φρικωδέστατον εἶγμα τῆς τῶν γε-
νιτσαρῶν βαρβαρότητος, ὅτι μετὰ τὴν μάχην θάπτουσι πολλὰς ζῶν-
τας τοὺς τραυματίας αὐτῶν. Ταῦτα ὅμως συμβαίνει σήμερον ἐν τοῖς πεπο-
λιτισμένοις στρατοῖς τῆς Εὐρώπης. Μὴ νομίσῃ δέ τις, ὅτι εἶναι σπάνι-
ον. Εἶνε ἀπεναντίας τότε συνεχές, ὥστε ὁ ἀριστὸς ρῶττος στρατιω-
τὴς ἀρχίατρος Hayfelder συμβουλεύει, ὅπως τὰ μετὰ τὴν μάχην ἀποστελ-
λόμενα πρὸς ταρὴν των νεκρῶν ἀ-
ποσπάσματα συνοδεύσιν ἱατροί, ὅπως μὴ θάπτωνται οἱ λιπώθυμοι καὶ νε-
κροφανεῖς τραυματικαί. Ἐν γένει φρι-
κώδεις παριστᾷ ὁ συγγραφεὺς τὰς ἀ-
γωνίας τῆς ἡμέρας τῆς μάχης καὶ τῶν μετ' αὐτὴν ἡμερῶν, ὅτε σωρεῖ-
αι ὅλκι τραυματιῶν ἀπέθιθησκον ἀ-
βυθήθητοι, στερούμενοι μιᾶς σταγό-
νης ὕδατος ὅπως παρηγορήσωνται τὴν
ἄσβεστον δίψαν αὐτῶν. Τίς δύναται
νὰ συλλάβῃ ἔννοιαν τοιούτων ἀγωνι-
ῶν! Ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ἐν ταῖς πλα-
τείαις, ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς οἰκίαις καὶ
ἐν τοῖς νοσοκομείοις τῆς Καστιλιόνης,
τῆς Βρετανίας, τῆς Κρεμόνης, τοῦ Βερ-
γάμου, τῶν Μεδιολάνων καὶ ἄλλων πό-
λεων κείνται χιλιάδες τραυματιῶν ἰ-
ταλλογγᾶλλον, καὶ ἄλλοι τοσοῦτοι εἰς
τὰς ὑπὸ τῶν αὐστριακῶν κατεχομέ-
νας πόλεις, οἱ δὲ ἱατροί, καὶ οἱ ἐξ
ἐπαγγέλματος ἐθελοῦνται νοσοκόμοι δὲν
ἐπαρκοῦσιν ὅπως νοσηλεύσων οὐδὲ τὸ
ἐλάχιστον μέρος τοσοῦτων πασχόντων.
Οἱ ἄρρεκτοι ἀκρωτηριασμοὶ πλείστων
τραυματιῶν πρὸς ἀποφυγὴν ἐπικειμένου
ἐκ γαργαίνης θανάτου εἶναι ἡ ἀπορροή
γοερῶν σκηνῶν. Τὰ ἀναισθητήρια δὲν
ἐπιτυγχάνουσι πάντοτε, εἰς πολλοὺς
δὲ προκαλοῦσι σπουδαίας νευρικὰς κρί-
σεις. Ἡ ἐν Σολφερίνῳ τὴν 24 Ἰ-
ουνίου 1859 συναρθεῖσα μάχη διήρ-

κασιν ἀπὸ ὀρθρου θαλας μέχρις ἐσπέρας. Οἱ μαχηταὶ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ὑπολογίζονται εἰς τριακοσίας περίπου χιλιάδας ἀνδρῶν. Κατὰ τοῦ ἐπισήμως δημοσιευθέντος ἀριθμοῦ ἐπεσον κατ' αὐτὴν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν φονευμένοι καὶ τραυματῆται 3 ἀντιστρατάρχαι (feld-marchaux), 9 στρατηγοί, 156 ἀξιωματικοὶ παντὸς βαθμοῦ, (ἐξ ὧν 610 αὐστριακοὶ καὶ 936 γαλλοσάξονοι), καὶ περίπου 40,000 στρατιῶται καὶ ὑπάζιωματικοί. Ἡ περίθληψις τοσούτων τραυματιῶν ἦτο τότῳ μᾶλλον ἀνέφικτος ὥςθ μέγιστος ἦτο ἤδη ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀσθενῶν ἐν τοῖς ἀνταμαχόμενοις στρατοῖς. Ἀπὸ τῆς 15 μέχρι τῆς 31 αὐγούστου 1859 ὑπολογίσθησαν εἰς 49,665 οἱ εἰς τὸ νοσοκομεῖα τῆς Βρεσσίας εἰσελθόντες ἀσθενεῖς στρατιῶται, ἐξ ὧν οἱ 49,000 ἀνήκον εἰς τὸν γαλλοσαρδικὸν στρατὸν, οἱ δ' Αὐστριακοὶ εἶχον περίπου 20,000 ἀσθενεῖς στρατιῶτας εἰς τὰ νοσοκομεῖα τοῦ Βενετικοῦ. Ὡς αἰετοτε, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς προκειμένης περιστάσεως βλέπομεν τοὺς ἰατροὺς διακρινομένους ἐπὶ ἀκαταβλήτῳ ζήλῳ καὶ ἀπολύτῳ αὐταπαρνήσει. Δυστυχῶς ὅμως ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἦτον ἀνεπαρκέστατος. Κατὰ τὰς ὁκτώ πρώτας ἡμέρας οὐδεμιᾶς ἐγγύχανον θεραπείας ἢ καὶ ἀπλῆς περιθάλψεως ἔκείνοι, οὗς οἱ ἱατροὶ δι' ἐνὸς ἐμφαντικοῦ νεύματος ὑπεδείκνυνον ὡς θανατηφόρους τετραυματισμένους, διότι ἕνεκα τῆς πληθύος τῶν τραυματιῶν αἱ φροντίδες τῶν ἱατρῶν καὶ τῶν νοσοκόμων συνεκεντροῦντο εἰς τοὺς τοὺς παρέχοντας ἐλπίδα σωτηρίας. Οὕτω δὲ πλείστοι ὑπὲρ τῆς τιμῆς τῆς σημερινῆς τῶν θανατηφόρων τρωθέντες στρατιῶται ἀπέθνον ἐγκαταλειψιμῆνοι καὶ μὴ τυχόντες ὡς ἀμοιβῆς οὔτε κἂν ἐλαχίστης κατὰ τὰς τελευταίας τῆς ζωῆς τῶν στιγμᾶς ἐνδείξεως οἴατο. Ἀλλ' ἐπιτραπήτω ἡμῖν νῦν μεταφέρωμεν ἐνταῦθα περικοπάς τινὰς ἐκ τοῦ πονήματος τοῦ K. Dunant.

«Τὴν ἡμέραν τοῦ σαββάτου ὁ ἀριθμὸς τῶν τραυματιῶν ἐπὶ τοσοῦτον ἀξάνει, ὥστε ἡ Διοίκησις καὶ οἱ κατ' οἰκοὶ καὶ τὸ ἐν Καστιλιόνῃ καταλειφθὲν στρατιωτικὸν ἀπόσπασμα ἀδυνατοῦσι νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὴν περίθλησιν αὐτῶν. Τότε δὲ ἄρχονται σκηναὶ ἐπίσης ἀξιοθρήνητοι καὶ τοὶ ὅλως διάφοροι τῶν τῆς προτερείας.

«Υπάρχουσι τρόφιμα καὶ ὕδωρ καὶ ὅμως οἱ τραυματῆται ἀποθηήσκουσι τῆς πείνης καὶ τῆς δίψης· ὑπάρχει μοτὸς ἐν ἀφρονίᾳ, ἀλλὰ δὲν ὑπάρχουσι χεῖρες ἱκαναί, ὥπως ἐπιθέσωσιν αὐτὸν ἐπὶ τῶν πληγῶν. Οἱ πλείστοι τῶν ἱατρῶν ἠναγκάσθησαν ν' ἀναχωρήσωσιν εἰς Καβαράνα, οἱ νοσοκόμοι εἰσὶν ἀνεπαρκεῖς καὶ αἱ χεῖρες ἐλλείπουσιν ἐν τῇ κρίσιμῳ ταύτῃ στιγμῇ. . .

«Οποίας ἀγωνίας, ὁποίας ὁδύναις ἐλέπομεν κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς 2^{ης}, 26 καὶ 27. Αἱ πληγαί, ἐρεθισθεῖσαι ἐκ τοῦ καύτους καὶ τοῦ κονιορτοῦ καὶ τῆς ἐλλείψεως τοῦ ὕδατος καὶ πύτης· θεραπείας, ἔργου αἰσθητέρας· δηλητηριώδεις· ἱναθυμιάσεις· διαφθέρουσι τὸν ἀέρα, εἰ καὶ πᾶσαν καταβάλλει προσπύθειαν ἢ ἐφορεῖα ὥπως διατηρῇ ἐν καλῇ καταστάσει τὰ νοσοκομεῖα· τὸ ἀνεπαρκὲς τῶν νοσοκόμων, τῶν βοηθῶν καὶ τῶν ὑπηρετῶν καθίσταται ἐπαισιθητότατον, καθότι αἱ εἰς Καστιλιόνην διεσπνόμεναι πομπαὶ ἐξοκολοουοῦσι φέρουσαι ἀνὰ πᾶν τέταρτον τῆς ὥρας νέους τραυματίαις, καίτοι δὲ μεγάλην ἀναπτύσσει δραστηριότητα ἢ ἐφορεία μεταβιβάζουσα τῇ βοηθείᾳ ἰδιωτῶν τινῶν τραυματίας εἰς Brescia δι' ἀμαξῶν συρομένων ὑπὸ βοῶν, καὶ πάντες δὲ οἱ κάτοικοι ὅσοι ἔχουσιν ἀμαξὴν προσφέρουσιν αὐτὴν ὑπὲρ τῶν τραυματιῶν καὶ παραλαμβάνουσιν οὗς ἐμπιστεύονται αὐτοῖς ἀξιωματικούς, αἱ ἀναχωρήσεις ἐλαττοῦνται πολὺ τῶν ἐλεύσεων καὶ ἡ ἐπισώρευσις ἀδιαλείπτως αὐξάνει.

«Ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῶν ἐκκλησιῶν

ἡ τῶν νοσοκομείων τῆς Καστιλιόνης κατετέθησαν παραλλήλως τραυματίαι πάσης ἐθνικότητος, γάλλοι καὶ ἄραβες καὶ γερμανοὶ καὶ σλαῦοι. Τινες ἐξ αὐτῶν τοποθετηθέντες προσωρινῶς εἰς τὸ ἐνδύτατον τῶν παρεκκλησιῶν ἀδυνατοῦσι νὰ κινηθῶσιν, ἄλλοι δὲν ἔχουσι τὴν δύναμιν νὰ ἐξελθῶσι τοῦ ὁποίου κατέχουσι στενοῦ χώρου. Ἀραὶ καὶ βλασφημίαι καὶ οἰμωγαὶ πληροῦσι τοὺς θόλους τῶν ἱερῶν τούτων ἀσύλων. «ὦ κύριε, πόσον πάσχω, μοὶ ἔλαγόν τινες τῶν δυστυχῶν ἐκείνων· μᾶς ἐγκαταλείπουσι, μᾶς ἀφίνουσι ν' ἀποθάνωμεν ἐλασινῶ τῷ τρόπῳ καὶ ὅμως ἐπολεμήσαμεν καλῶς.» Εἰ καὶ τόσους ὑπέστησαν κόπους, καὶ τόσας διήλθον νύκτας ἄϋπνοι, δὲν εὐρίσκουσιν ἀνάπαυσιν· ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ τῶν ἐπικυλοῦνται τῇ ἐνθουσιᾷ αὐτοῦ ἡ κυλίουται ἐξ ἀπογνώσεως ἐν σπασμοῖς, οἱ ὁποῖοι ἀπολήγουσιν εἰς τέτανον καὶ εἰς θάνατον. Στρατιῶται τινες, φανταζόμενοι ὅτι τὸ ἐπὶ τῶν πυθῶν αὐτῶν πληγῶν χεόμενον ψυχρὸν ὕδωρ παράγει σκώληκας, δὲν ἀφίνουσιν οὔτε τοὺς ἐπιδέσμους αὐτῶν νὰ ἐρέξωσιν· ἄλλοι ἀφοῦ ἔτυχον τῆς καταλλήλου ἐπιδέσεως ἐν τοῖς χειρουργείοις, δὲν ἀπήλαυσαν πλέον ἄλλην διαρκούσης τῆς ἐν Καστιλιόνη ἀναγκαστικῆς αὐτῶν διαμονῆς, οἱ δ' ἐπιδέσμοι αὐτῶν λίαν ἐσφιγμένοι ὄντες ὥπως ἀνθεξῶσιν εἰς τοὺς κλονισμοὺς τῆς πορείας καὶ μὴ ἀνανεωθέντες οὐδὲ ὑπολύνοντες, κατήνησαν θάνατος δι' αὐτοὺς. Οὗτοι ἔχοντες τὸ πρόσωπον μελανὸν ἐκ τῶν μυιδῶν τῶν ἐπικαθημένων εἰς τὰς πληγὰς τῶν, στρέφουσι πανταχόσε βλέμματα ἀπηλπισμένα οὐδεμίαν ἀπολαμβάνοντες ἀπάντησιν. Παρ' ἐκείνοις, ὁ μανδύας, τὸ ὑποκάμισον, αἱ σάρκες καὶ τὸ αἷμα ἐσχημάτισαν μίγμα ὅπου ἐνεκατέστησαν οἱ σκώληκες· πολλοὶ φρίττουσιν ἀναλογιζόμενοι ὅτι θέλουσι καταφάγει αὐτοὺς οἱ σκώληκες οὗτοι, τοὺς ὁποίους νομίζουσιν ἐξερχομένους τοῦ σώματός των, ἐνῶ προέρχονται ἐκ τῶν ἀπείρων μυιδῶν τῶν λυμαινο-

μένων τὸν ἄερα. Ἐταῦθα βλέπω στρατιώτην ἐντελῶς παραμορφωμένον, οὗ ἡ γλῶσσα ὑπερμέτρος· ἐξέρχεται τῆς τεθραυσμένης καὶ ἐσχισμένης σιαγόνης· κινεῖται καὶ προσπαθεῖ ν' ἀνορθωθῇ, θρέξῃ διὰ ψυχροῦ ὕδατος τὰ ξηρὰ αὐτοῦ χεῖλη καὶ τὴν ἐσκληκυῖαν γλῶσσαν, λαμβάνων ὀλίγον μοτὸν, ἐμβάπτῃ αὐτὸν ἐντὸς τῆς ὑδρίας τῆς κατόπιν μου κοιιζομένης καὶ θλίβῃ τὸ ὕδωρ τοῦ σπόγγου τούτου ἐν τῇ ἀμόρφῳ ὁπῇ, τῇ ἀναπληροῦσῃ τὸ στόμα αὐτοῦ. Ἰδοὺ ἕτερος δυστυχῆς, τοῦ ὁποίου ἡ σπῆλξ ἀφῆρες μέρος τοῦ προσώπου· ἡ ρίς, τὰ χεῖλη, ὁ πώγων ἐχωρίσθησαν τοῦ λοιποῦ προσώπου· μὴ δυνάμενος νὰ δμιλήσῃ καὶ τυφλὸς σχεδὸν ὢν, χειρονομεῖ καὶ διὰ τῆς τοιαύτης λυπηροτάτης παντομιμικῆς, συνοδευομένης ὑπὸ φθόγγων ἀνάνθρωπων ἐφελκύνει τὴν προσοχὴν· τῷ δίδω νὰ πῇ καὶ ρίπτῃ ἐπὶ τοῦ αἵματορύτου προσώπου του ὀλίγας σταγόνας καθαροῦ ὕδατος. Ἄλλος· πάλιν, ἔχων ἀνοικτὸν τὸ κρανίον, ἐκπνέει ἐπιχέων τὸν μυελὸν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν πλακῶν τῆς ἐκκλησίας· οἱ σύντροφοί του ἀπωθοῦσιν αὐτὸν διὰ τοῦ ποδὸς, ἵνα μὴ ἐμποδίζῃ τὴν διάβασιν· προστατεύω αὐτὸν κατὰ τὰς τελευταίας αὐτοῦ στιγμὰς καὶ καλύπτω διὰ ρινομάκτρου τὴν ἀθλίαν κεφαλὴν, ἣν κινεῖ ἐτι ἀσθενῶς.

«Εἰ καὶ ἐκάστη οἰκία ἔγεινε νοσηλευτήριον, καὶ ἐκάστη δὲ οἰκογένεια εἶχεν ἱκανὴν φροντίδα τὴν περίθαλψιν ὧν παρέλαβεν ἀξιώματικῶν, κατ' ὁρθῶτα ὅμως ἀπὸ τῆς πρώτης τῆς κυριακῆς νὰ συναθροίσω ἀριθμὸν τινα γυναικῶν ἐκ τῶν τοῦ λαοῦ, αἵτινες συντελοῦσι κατὰ δύναμιν εἰς τὰς καταβαλλομένας προσπάθειάς πρὸς ἐπικουρίαν τῶν τραυματιῶν· τῷ ὄντι, οὔτε περὶ ἐκτιμῶν πρόκειται οὔτε περὶ ἄλλης τινὸς ἐγχειρήσεως, ἀλλὰ περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ δοθῇ τροφή καὶ πρὸ πάντων ὕδωρ εἰς ἀνθρώπους ἀποθνήσκοντας, κατὰ γράμμα, τῆς πείνης καὶ τῆς δίψης· ἀφοῦ δ' ἐπιτευχθῇ

τοῦτο, δέον νὰ ἐπιδεθῶσιν αἱ πληγαὶ αὐτῶν, νὰ πληθῶσι τὰ αἱματόφυρτα σώματά των, τὰ ὑπὸ λάσπης καὶ ἐντόμων κεκαλυμμένα, ταῦτα δὲ πάντα νὰ γίνωσιν ἐν τῷ μέσῳ ἀηδῶν καὶ δυσωδῶν ἀναυμιάσεων, ἐν τῷ μέσῳ ἀτμοσφαίρας καυστηρᾶς καὶ οἰρωγῶν καὶ θρήνων.

«Ἐν τούτοις, πυρὴν ἐθελοντῶν κατηρτίσθη καὶ αἰλομορδαὶ γυναῖκες τρέχουσι πρὸς κείνους, οἵτινες περισσότερον τῶν ἄλλων οἰμώζουσιν, εἰ καὶ δὲν εἶναι πάντοτε οἱ μᾶλλον ἀξιολύπητοι. Προσπαθῶ νὰ ὀργανώσω ὅσον οἶόν τε καλλίτερον τὰς ἐπικουρίας ἐν τῇ συνοικίᾳ, ἥτις φαίνεται μᾶλλον ἐλλείπουσα τοιοῦτων, καὶ λαμβάνω ὑπὸ τὴν ἰδιαιτέραν προστασίαν μου μίαν τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Καστιλιόνης, κειμένην ἐπὶ ὑψώματος ἀριστερὰ τοῦ ἐκ Brescia ἐρχομένου καὶ ὀνομαζομένην, νομίζ, Chiesa Maggiore. Πεντακόσιοι περίπου στρατιῶται ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ συσσωρευμένοι καὶ ἕκαστον τοῦλάχιστον ἄλλοι κεῖνται ἐπὶ ἀγύρου ἔξω τῆς ἐκκλησίας ὑποκάτω σκιᾶδος, ἣν ἔσθησαν ἵνα προφυλάξωσιν αὐτοὺς τοῦ ἡλίου. Αἱ γυναῖκες εἰσελθοῦσαι προσέρχονται: ἕκαστη αὐτῶν κρατοῦσαι ὑδρίας καὶ κάδους πλήρεις διαυγοῦς ὑδατος, δι' οὗ παύουσι τὴν δίψαν καὶ διαβρέχουσι τὰς πληγὰς. Τινὲς τῶν αὐτοσχεδίων τούτων νοσοκόμων εἰσὶ κόραι εὐεδεῖς καὶ χαρίεσσαι· ἡ γλυκύτης καὶ ἡ ἀγαθότης αὐτῶν, οἱ ἔνδακρες περικαλλεῖς ὀφθαλμοὶ των, ἡ συμπύθεια καὶ αἱ περιποιήσεις ἐνθαρρύνουσι κατὰ τι τοὺς ἀσθενεῖς καὶ ἀνορθοῦσι τὸ ἥθικόν αὐτῶν. Μικροὶ παῖδες ἐγγώριοι πηγαίνουσιν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας εἰς τὰς πλησιεστέρας κρήνας μετ' ὕδατων, κάδων καὶ ποτιστηρίων. Τὴν διανομήν τοῦ ὑδατος διαδέχεται ἡ διανομὴ ζωμοῦ, οὗ οἱ περὶ τὴν ἐφορείαν ἀναγκάζονται νὰ παρασκευάζωσι μεγάλα· ποσότητος....

«Παμμεγέθη δέματα μοτοῦ κατε-

τέθησαν τῇ δε κακεῖσε, ἕκαστος δὲ δύναται νὰ ὤφελῃ αὐτοῦ, ἀλλ' αἱ ἐπιδερμίδες, αἱ θρόνοι καὶ τὰ ὑποκάμισα ἐλλείπουσιν· ὀλίγιστα ὑπάρχουσι μέσα ἐν τῇ μικρᾷ ταύτῃ πόλει, ἔνθα διήλθεν ὁ αὐστριακὸς στρατός, καὶ οὐδ' αὐτὰ τὰ τῆς πρώτης ἀνάγκης ἀντικείμενα δύναται τις νὰ προμηθευθῇ ἀγοράζῳ ὅμως ὑποκάμισά τινα καινουργῇ διὰ μέσου τῶν ἀγαθῶν γυναικῶν, αἵτινες ἔδωκαν ἤδη ὅλα τὰ παλαιὰ αὐτῶν πανία, τὴν δὲ πρώτῃν τῆς δευτέρας πέμπω τὸν ἀμαξηλάτην μου εἰς Brescia πρὸς προμήθειαν τῶν ἀναγκαίων· οὗτος ἐπανερχεται μετ' ὀλίγας ὥρας, φέρων ἐν τῇ ἀμάξῃ του σπόγγους, ἐπιδέσμους λινούς, καρφίδας, σιγάρα καὶ καπνόν, χαμαῖμηνλον, μολόχην, ἀκταίαν, πορτογάλλια, ζάκχαριν καὶ λεμόνια, ὥστε δυνάμεθα νὰ δώσωμεν δροσιτικὴν λεμονάδα, νὰ πλύνωμεν τὰς πληγὰς διὰ μολόχης, νὰ ἐπιθέσωμεν χλιαρὰ σπλήνια καὶ ν' ἀνανεώσωμεν τοὺς ἐπιδέσμους.

«Ἐν τούτοις, ἐκερδήσαμεν νεοσυλλέκτους τινάς, ἀρχαῖον ἀξίωματικόν τοῦ ναυτικοῦ καὶ δύο περιηγητὰς ἄγγλους, οἵτινες, ἐπιθυμοῦντες νὰ ἴδωσι τὰ πάντα, εἰσῆλθον ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, τοὺς ὁποίους δὲ διὰ τῆς βίας σχεδὸν κρατοῦμεν· ἕτεροι δύο Ἄγγλοι δεικνύουσι τὸν ἀντίον ἐξ ἀρχῆς μεγίστην ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ μᾶς βοηθήσωσι· διανέμουσι δὲ σιγάρα εἰς τοὺς Αὐστριακοὺς. Ἰταλὸς ἀββάτης, τρεῖς ἢ τέσσαρες περιηγηταὶ καὶ εἰς δημοσιογράφος ἐκ Παρισίων, ὅστις ἀναλαμβάνει ἔπειτα τὴν διεύθυνσιν τῶν ἐπικουρίων ἐντὸς πλησίον κειμένης ἐκκλησίας, πρὸς δὲ τινὲς ἀξίωματικοί, ὧν τὸ ἀπόσπασμα διατάχθη νὰ μείνῃ ἐν Καστιλιόνη, δίδουσι ἡμῖν χεῖρα βοηθείας. Ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου εἰς τῶν στρατιωτικῶν τούτων λιποθυμεῖ ἐκ τῆς συγκινήσεως καὶ πολλοὶ τῶν ἄλλων ἐθελοντῶν νοσοκόμων μᾶς ἀποσύρονται ἀλληλοδιαδόχως, μὴ δυνάμε-

μενοι ν' ἀνθέξωσιν εἰς τὴν θῆαν τῶν ἀλγηδύνων, τὰς ὁποίας ἀσθενῶς μόνον δύνανται ν' ἀνγκουφίσωσιν. Ὁ ἀββάτης ἀπεσύρθη καὶ αὐτὸς, ἀλλ' ἐπανάρχεται φέρων πρὸς χρῆσιν ἡμῶν ἀρωματικὰ χόρτα καὶ φιαλίδας ἀλάτων· νέος τις γάλλος περιηγητὴς, στενοχωρηθεὶς ὑπὸ τῆς θῆας τῶν ζώντων ἐκείνων ἐρεπιπίων, ἀρχίζει αἴφνης νὰ κλαίῃ γοερῶς. Ἐμπορὸς ἐκ Neuchâtel ἀφιεροῦται ἐπὶ δύο ἡμέρας εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν πληγῶν καὶ εἰς τὸ γράφειν ἐπιστολὰς εἰς τὰς οἰκογενεῖας τῶν θνησκόντων. Ἀναγκάζομεθα νὰ μετριάσωμεν Βέλγον τινὸς τὸν φιλάνθρωπον ἐνθουσιασμόν, ὅστις ἐπὶ τοσούτον ἐκορυφώθη, ὥστε φοδοῦμεθα μήπως καταληφθῇ ὑπὸ κακοήθους πυρετοῦ (fièvre chaude), ὡς συνέβη τοῦτο εἰς ἀξιωματικὸν ἐρχόμενον ἐκ Μιλάνου ὅπως μετὰβῇ παρ' ᾧ ἀνῆκε σώματι. Στρατιῶται τινες τοῦ ἐν τῇ πόλει καταληφθέντος ἀποσπάσματος προσιπαθοῦσι νὰ βοηθήσωσι τοὺς συστρατιώτας τῶν, ἀλλ' οὐδ' αὐτοὶ δύνανται ν' ἀνεχθῶσι τὸ θέαμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον καταβάλλει αὐτοὺς καὶ ἐκπλήττει τὴν φαντασίαν αὐτῶν. Δεκανεὺς τοῦ μηχανικοῦ τραυματισθεὶς ἐν Μαχέντῃ, ἰσθθεὶς δὲ σχεδὸν καὶ ἐπιστρέφων εἰς τὸ τάγμα του, ἔχων ὅμως ἄδειαν ὀλίγων ἡμερῶν, μᾶς συνοδεύει καὶ μᾶς βοηθεῖ μετὰ καρτερίας, εἰ καὶ δις λιποθυμεῖ. Χρησιμοποιοῦμεν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν νοσοκομείων αἰχμαλώτους καλῶς ἔχοντας, τρεῖς δὲ ἰατροὶ αὐστριακοὶ μᾶς βοηθοῦσι. Γερμανὸς χειρουργός, διαμείνας γενναίως ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ὅπως περιθάλλῃ τοὺς αὐστριακοὺς τραυματίας, ἀρροσιοῦνται εἰς τοὺς τραυματίας ἀμφοτέρων τῶν στρατῶν....

«Μὴ μὲ ἀφρίνετε ν' ἀποθάνω!» ἀνέκραζόν τινες τῶν δυστυχῶν τούτων, οἱ ὁποῖοι ἀφοῦ μ' ἐλάμβανον τῆς γειρὸς μετ' ἐκτάκτου ζωηρότητος, ἀπέπνεον ἅμα ἐκλιπούσης τῆς ἐπιπλάστου

ταύτης δυνάμεως. Νέος δεκανεὺς εἶκοσι περίπου ἔτων, ἔχων γλυκὺ καὶ ἐκφραστικὸν τὸ πρόσωπον, ἐπληρώθη ὑπὸ σφαίρας κατὰ τὸν ἀριστερὸν λαγόνᾳ· ἡ κατάστασις αὐτοῦ δὲν παρέχει ἐλπίδας, ἐννοεῖ δὲ τοῦτο ὁ ἴδιος· ἀφοῦ ἐβόηθησα αὐτὸν νὰ πίνῃ, μ' εὐχαριστεῖ καὶ δακρύων προσθέτει· «Ἄ κύριε, ἂν ἐδύνασθε νὰ γράψετε εἰς τὸν πατέρα μου νὰ παρηγορήσῃ τὴν μητέρα μου!» Ἐσημείωσα τὸ ὄνομα καὶ τὴν κατοικίαν τῶν γονέων του, μετ' ὀλίγας δὲ στιγμὰς ἀπέθανε. Γέρων λογίας, ἀρχαιότατος ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, μοι ἔλεγε μετὰ μεγίστης θλίψεως καὶ πικρίας· «Ἐὰν μὲ ἐθεράπευον ἐγκαίρως, ἤθελον ζῆσαι, ἐνῷ ἀπόψε δὲν θὰ ὑπάρχω πλέον» καὶ τῷ ὄντι τὸ ἐσπέρως ἀπέθανεν.

«Δὲν θέλω ν' ἀποθάνω», ἀνέκραζεν ἐντόνος αὐτοῦ στρατιώτης τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς, ὅστις πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἦν πλήρης ἰσχύος καὶ ῥώμης, νῦν δὲ ἔκειτο θανατηφόρως πληγωμένος καὶ αἰσθανόμενος ὅτι ὁ θάνατος ἦτο ἀναπόφευκτος· ἀνθίστατο καὶ ἐπάλλαιε κατὰ τῆς μαίρης ταύτης θεβαιότητος· τῷ δριμῶ, μὲ ἀκούει, καταπραύνεται, παρηγορεῖται καὶ ἀναμένει τὸν θάνατον μετὰ παιδικῆς ἀπλότητος. Εἰς τὸν μυχὸν τῆς ἐκκλησίας, πλησίον τοῦ θωμοῦ, ἀριστερὰ, στρατιώτης κεῖται ἐπὶ ἀχύρου· τρεῖς σφαῖραι ἐτραυμάτισαν αὐτὸν, ἡ μὲν κατὰ τὸν δεξιὸν, λαγόνᾳ, ἡ δὲ κατὰ τὸν δεξιὸν ὤμον, ἡ τρίτη δὲ ἔμεινεν ἐν τῇ δεξιᾷ του κνήμῃ· εἶναι Κυριακὴ, αὐτὸς δὲ θεβαιοῖ ὅτι ἀπὸ τῆς Παρασκευῆς οὐδὲν ἔφαγε· ξηρὰ λάσπη καὶ θρόμβοι αἵματος καλύπτουσιν αὐτὸν· τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ καὶ τὸ ὑποκάμισον εἰσὶ κατεσχισμένα· Ἀφοῦ ἔπλυνα τὰς πληγὰς του καὶ τῷ ἔδωκα ὀλίγον ζωμὸν καὶ ἐτύλιξα αὐτὸν μετ' ἐφαπλώματος ἀσπάζεσθαι τὴν χεῖρά μου μετὰ μεγίστης εὐγνωμοσύνης. . .

• Παρά τὴν εἴσοδον τῆς ἐκκλησίας κεῖται Οὔγγρος, ὅστις ἀδιακόπως ἐοῶ ζητῶν ἰταλιστὶ ἰατρὸν διὰ φωνῆς σπαρταξικαρδίου. Κέρματα μύδρων ἠλιθίων σάν τὴν ὄσφυν καὶ τὴν ράχιν καὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ, φαίνονται δὲ ἐρυθραὶ καὶ σπαίρουσαι αἱ σάρκες αὐτοῦ· τὸ ἐπίλοιπον τοῦ σώματος εἶναι ἐξογκωμένον καὶ μελανὸν καὶ πρασινωπὸν· δὲν δύναται οὔτε ν' ἀναπνεύῃ οὔτε νὰ καθήσῃ, Ἐμβάπτω μοτὸν ἐντὸς ψυχροῦ ὕδατος καὶ προσπαθῶ νὰ τῷ παρασκευάσω ἐξ αὐτοῦ κοίτην, ἀλλ' ἡ γάγγραινα ἐντὸς μικροῦ ἐπιφέρει τὸν θάνατον. Ὀλίγον ἀπώτερον Ζουάβος κλαίει πύρινα δάκρυα καὶ ἀναγκάζομαι νὰ παρηγορήσω αὐτὸν ὡς μικρὸν παιδίον. Οἱ προηγούμενοι κόποι, ἡ ἰλλεϊψις τροφῆς καὶ ἀναπαύσεως, ὁ ἐκ τῆς νόσου προκύπτων ἐρεθισμὸς καὶ ὁ φόβος μήπως ἀποθάνωσιν ἀβοήθητοι, ἀνέπτυξαν καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἀνδρειότεροις στρατιώταις εὐαισθησίαν τινὰ νευρικὴν, ἐκφραζομένην δι' ἰμωγῶν καὶ ὀλολυγμῶν. Ἡ πρωτίτη αὐτῶν σκέψις, ὅσας δὲν ἐπαχον ὑπερμέτρως, ἦν ἡ μήτηρ των καὶ ὁ φόβος τῆς ὁποίας ἤθελε δοκιμάσει ἡλίψεως μανθάνουσα τὴν τύχην αὐτῶν. Ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ στρατιώτου τεθνεώτος ἐκρέματο εἰκὼν γυναικὸς προβεβηκυίας, τῆς μητρὸς του βεβαίως, διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ἐκράτει αὐτὴν ἐπὶ τῆς καρδίας του.

• Παρὰ τὸν τοῖχον, ἑκατὸν περίπου στρατιῶται καὶ ὑπὸ κλιμακίαις τετυλιγμένοι ἐν τοῖς ἐφαπλώμασιν αὐτῶν, εἰσὶν εἰς δύο σειρὰς παραλλήλους. Ὅσοι πάντες ἔτυχον περιθάλψεως, ἡ διανομὴ ζωμοῦ ἔγινεν, εἶναι δὲ ἡσυχοὶ καὶ ἡρεμοὶ καὶ παρατηροῦσιν μετὰ ἀνταρξίας. Αἱ κεφαλαὶ αὐτῶν στρέφονται πρὸς τὰ δεξιὰ ὅσας πηγαῖναι δεξιὰ, πρὸς τὰ ἀριστερὰ ὅσας πηγαῖναι ἀριστερὰ, εἰλικρινῆς δὲ εὐγνωμοσύνη ἐξεικονίζεται ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτῶν. Αὐστριακὸς στρατιώτης, δεκαεννέα περίπου ἔτων, εὐρισκόμενος

μετὰ 40 συμπολιτῶν του εἰς τὸ ἐνδοτάτον τῆς ἐκκλησίας, ἔμεινεν ἄσιτος ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, καὶ ἀπώλεσε μὲν τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν, ἔχει δὲ πυρετὸν καὶ δὲν δύναται νὰ ἐκλήσῃ· μόλις λαμβάνει ὀλίγον ζωμόν. Αἱ περιποιήσεις ἡμῶν ἀναζωογονοῦσιν αὐτὸν καὶ μετὰ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας δυνάμεθα ν' ἀποστείλωμεν αὐτὸν εἰς Brescia. Ἐτεροὶ αἰχμάλωτος πυρῶν ἐφελκυῖε τὴν συμπάθειαν ἡμῶν· εἶναι μόλις εἴκοσιν ἔτων καὶ ὅμως αἱ τρίχες του εἰσὶ λευκαί· ἐλευκάνθησαν τὴν ἡμέραν τῆς μάχης.

Εὐτυχῶς αἱ σπαρταξικαρδίαι περιγραφαι τοῦ K. Dunant δὲν ἔμειναν ἄκαρποι. Τὸ πόνημα αὐτοῦ ἔλαβε ταχύτατα μεγίστην διάδοσιν, καὶ ἐπροξένησεν ἀπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης μεγίστην συγκίνησιν. Ἡ ἰδέα τῆς καθιδρύσεως ἐταιρίας ἐπικούρου τῶν στρατιωτικῶν τραυματιῶν συνεζητήθη τὸ πρῶτον ἐν Γενεύῃ τὴν 9 φεβρουαρίου 1863 ἐν τινὶ συνεδριάσει τῆς αὐτόθι «Ἐταιρίας τῆς κοινῆς ὠφελείας», ἔλαβε δ' αὕτη πρώτην ἀπαρχὴν πραγματοποιήσεως κατὰ τὸν διτῶν τοῦ αὐτοῦ ἔτους διὰ τῆς συστάσεως αὐτόθι «Διεθνούς ἐπιτροπῆς ἐπικούρου τῶν στρατιωτικῶν τραυματιῶν» Ἡ διεθνὴς αὕτη ἐπιτροπὴ ἐνήργησε παρὰ ταῖς κυβερνήσεσιν ὅπως ἐπιτύχῃ τὴν συνομολόγησιν συμβάσεως, κανονικοῦσης νέον, οὕτως εἰπεῖν, δίκαιον τοῦ πολέμου. Ἡ ἐπιτροπὴ τῆς Γενεύης ἀπῆντησε σχεδὸν ἀπανταχοῦ ζωηρὰν συμπάθειαν, ἰδίᾳ δ' ἔτυχε τῆς συντόμου συνδρομῆς τοῦ Ἐλβετικοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Συμβουλίου καὶ τοῦ αὐτοκράτορος τῶν Γάλλων. Ἡ ἐπιζητούμενη διεθνὴς σύμβασις ὑπεγράφη ἐν Γενεύῃ τὴν 22 αὐγούστου 1864, καὶ γνωστῇ ὑπάρχει μετὰ τῶν διεθνῶν κειμένων ὑπὸ τὸ ὄνομα Σύμβασις τῆς Γενεύης (Convention de Genève). Αἱ ἀρχαί, αἱ διατυπωθεῖσαι ἐν τῇ συμβάσει τῆς Γενεύης καὶ ἐν τῇ προσθέ-

τῷ αὐτῇ πράξει, τῇ υπογραφείσῃ ἐκείσε τὴν 20 ὁκτωβρίου 1868, εἰσὶν ἐν περιλήψει αἱ ἐξῆς. Τὰ χειρουργεῖα, τὰ στρατιωτικὰ νοσοκομεῖα, τὰ κινήτὰ νοσοκομεῖα καὶ τὰ ἄλλα πρόσκαιρα καταστήματα τὰ ἀκολουθοῦντα τοὺς στρατοῦς ὅπως παραλάβωσιν ἀσθενεῖς καὶ τραυματίας, κηρύττονται οὐδέτερα καὶ ὡς τοιαῦτα μένουσιν ἀνενόχλητα καὶ προστατεύονται παρὰ τῶν διαμαχομένων, ἐν ὧσιν ὑπάρχουσιν ἐν αὐτοῖς ἀσθενεῖς καὶ τραυματίαι. Τὸ προσωπικὸν τῶν νοσοκομείων, τῶν χειρουργείων κτλ. ἦτοι οἱ ἐπιμεληταί, οἱ περὶ τὴν ὑγειονομικὴν ὑπηρεσίαν, τὴν διοίκησιν καὶ τὴν μεταφορὰν τραυματιῶν, ὡς καὶ οἱ ἱερεῖς μετέχουσι τῶν εὐεργετημάτων τῆς οὐδετερότητος. Ὅσοι τῶν κατοίκων συνδράμωσι τοὺς τραυματίας μένουσιν ἀνενόχλητοι καὶ ἐλεύθεροι. Οἱ στρατηγοὶ τῶν διαμαχομένων δυνάμεων ἔχουσι τὸ καθήκον νὰ ἐκκαλῶσι τὴν φιλανθρωπίαν τῶν κατοίκων, προεἰδοποιοῦντες αὐτοὺς περὶ τῆς συνεπομένης οὐδετερότητος. Πᾶς τραυματίας περιθάλπόμενος ἐν οἰκίᾳ προστατεύει αὐτήν. Ὁ κάτοικος, ὁ παραλαβὼν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ τραυματίαν, ἀπαλλάσσεται τῆς ὑποχρέσεως τοῦ παρέχειν κατάλυμα εἰς τὸν στρατὸν ὡς καὶ μέρους τῶν τυχόν ἐπιβληθητομένων ὑπὲρ τοῦ πολέμου συνεισφορῶν. Οἱ νοσοῦντες ἢ τραυματίαι στρατιωτικοὶ παραλαμβάνονται καὶ περιθάλπονται εἰς οἰαδήποτε ἀνήκουσιν ἐθνικότητα. Σημαία διακριτικὴ καὶ ὁμοιόμορφος ὀρίζεται διὰ τὰ νοσοκομεῖα, τὰ χειρουργεῖα, καὶ τὰς μεταφορὰς τῶν ἀσθενῶν ἢ τραυματιῶν, ὡς καὶ περιθλαχιδόνιον διὰ τὸ ἐξουδετερωθὲν προσωπικόν. Ἡ σημαία καὶ τὸ περιθλαχιδόνιον φέρουσιν ἐρυθρὸν σταυρὸν ἐπὶ λευκοῦ θυρεοῦ. Ἐκτὸς τῶν ἀξίωματικῶν, ὧν ἡ παρουσία δύναται νὰ ἐπηρεάσῃ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ πολέμου, οἱ περιπεσόντες τραυματίαι εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ ἀποστέλλονται εἰς

τὴν πατρίδα αὐτῶν, καὶ ἐν ᾗ περιπτώσει μὴ ἀναγνωρισθῶσιν ἀνίκαι, μετὰ τὴν θεραπείαν αὐτῶν ἢ καὶ ταχύτερον εἰ δυνατόν, ἐπὶ τῇ συμφωνίᾳ νὰ μὴ λάβωσι τὰ ὅπλα διακοῦντος τοῦ πολέμου. Αἱ ἀρχαὶ αὐταὶ ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὸ πολεμικὸν νηυτικόν. Εἰς τὰ διεθνῆ ταῦτα κείμενα προσεχώρησαν ὅλα αἱ χριστιανικαὶ Δυνάμεις, προσεχώρησε δὲ καὶ ἡ Τουρκία, ἥτις κατόπιν διετύπωσε τὴν ἀξίωσιν, ἀναγνωρισθεῖσαν παρὰ τῆς Εὐρώπης, ν' ἀντικαταστήσῃ τὸ ἐπ' αὐτῇ τὸν ἐρυθρὸν σταυρὸν δι' ἐρυθρὰς ἡμισελήνου. Ἡ Ἑλλάς προσεχώρησε διὰ τῆς ἀπὸ 5)17 ἰανουαρίου 1865 διακαινώσεως τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργοῦ Κ. Δημητρίου Μπουντούρη πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἑλβετικῆς Ὁμοσπονδίας Κ. Schenk. Τὸ ἔργον τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ δὲν ἀποτελεῖ σύνολόν τι ἐκ διαφόρων τμημάτων ἱεραρχικῶς πρὸς ἄλληλα διακειμένων. Τοῦναντίον αἱ ἐταιρίαι καὶ αἱ ἐπιτροπαὶ τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ εἰσὶ διάφοροι κατὰ τὸν ὀργανισμὸν εἰς τὰ διάφορα ἔθνη καὶ ὅλως ἀπ' ἀλλήλων ἀνεξάρτητοι. Μόνον ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ ἔθνους ὑπάρχει ἱεραρχικὸς τις μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐταιριῶν καὶ ἐπιτροπῶν σύνδεσμος, ἀναγνωριζομένης κεντρικῆς τινος ἀρχῆς. Κοινὸς ὅμως ἀπάντων σύνδεσμος ὑπάρχει ὁ ἐπιδιωκόμενος σκοπὸς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἄνω ἐκτεθέντων διεθνῶν νομίμων, καὶ κοινὸν σύμβολον ὁ ἐρυθρὸς σταυρός. Τὸ δ' ἐν Γενεύῃ ἐδρεῖον *Διεθνὲς Κομητάτον* χρησιμεύει ὡς κοινὸν κέντρον καὶ ὡς μεσάζων ἐνίοτε μεταξὺ τῶν διαφόρων κατ' ἔθνη κεντρικῶν ἐπιτροπῶν. Ὡς γνωστὸν, καὶ ἐν Ἑλλάδι συνέστη πρὸ τριῶν περίπου μηνῶν ἐπικουρὸς τῶν ἐν πολέμῳ τραυματιῶν Σύλλογος ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς Γενεύης, τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς Α. Μ. τῆς χαριτοδότης Βασιλίσσης Ὁλγας. Σχεδὸν ἀπανταχοῦ ὑπάρχουσι καὶ ἐταιρίαι ἢ ἐπιτροπαὶ κυρίων. Τοιαύτη ἐ-

πιτροπή κατηρτίσθη καὶ παρ' ἡμῖν. Παρητηρήθη δ' ἐν γένει, ὅτι αἱ κυρίαι προσήνεγκον ἀνεκτιμήτους πρὸς τοὺς τραυματίας ὑπηρεσίας μετὰ παραδειγματικῆς ἀφοσιώσεως.

Τὸ σύστημα τῶν ἑταιριῶν τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ἐνεργοῦν ἀπὸ δεκαεξαετίας ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ἀμερικῇ, προσέφερε μεγίστας ὑπηρεσίας εἰς τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα ἐπὶ τοῦ ἐν Σλεσβίῳ πολέμου τῷ 1864, ἐπὶ τοῦ πολέμου τοῦ 1866 ἐν Βοσνίᾳ, ἐπὶ τοῦ Μείνου, ἐν τῷ Βενετικῷ καὶ ἐν τῇ Ἀδριατικῇ, ἐπὶ τοῦ ἐν τῇ Παπικῇ ἐπικρατείας πολέμου τῷ 1876, ἐν τῷ μεταξὺ Βρασιλίας καὶ Παραγουάης πολέμῳ καὶ τέλος ἐν τῷ μεγάλῳ γαλλογερμανικῷ πολέμῳ τῷ 1870, καθ' ὃν ὑπελογίσθησαν τὰ ἐν Γερμανίᾳ ἐνεργήσαντα κομητάτα τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ εἰς διςχίλια.

Το σύστημα τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ οὐδὲν ἕτερον εἶναι ἢ ὁργάνωσις τῶν ἐπικουρῶν ἰδιωτικῶν προσπαθειῶν, ὧν προηγουμένως εἶχεν ἤδη ἀναγνωρισθῇ ἡ σπουδαία ἀξία. Κατὰ τὸν κριμαϊκὸν πόλεμον ἡ Μεγάλη Δουκίσα - ἡς Ῥωσσίας Ἐλένη Παύλοβνα, ἐκ γένους ἡγεμονίς τῆς Βυτεμβέργης, χήρα τοῦ Μεγάλου Δουκὸς Μιχαήλ, καὶ τριακόσαι εὐγενεῖς κυρίαι Ῥωσίδες κατήλθον εἰς τὸ στάδιον τοῦ πολέμου ἐπικουροί. Ἐνθ' δὲ αἱ φιλόανθρωποι αὗται κυρίαι ἐνοσήμεον τοὺς ῥώστους τραυματίας καὶ ἀσθενεῖς, τὸ αὐτὸ ἔπραττον ἐν Κριμαίᾳ ὑπὲρ τῶν Ἀγγλων μὲν ἡ Κυρία Florence Nightingale μετὰ τριάκοντα καὶ τεσσάρων ἀγγλίδων κυριῶν, καὶ αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Ἐλέους ὑπὲρ τῶν Γάλλων Οὐδαμου ὅμως ἐπεφάνη τρανώτερον ἢ δύναμις τῆς ἰδιωτικῆς ἐνεργείας ὅσον ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς κατὰ τὸ διάστημα τοῦ τετραετοῦς ἐμφυλίου πολέμου. Τὸ Κεντρικὸν Ἀμερικανικὸν Κομητᾶτον ἡρίθμει ἐπὶ τοῦ πολέμου τούτου ὑπὲρ τὰς τριάκοντα καὶ τρεῖς χιλιάδας κυριῶν. Ἐντὸς ἑ-

νὸς μόνου ἔτους τῷ 1864 συνήθροιστε καὶ ἑδαπάνησε 50,450,000 φράγκων, εἰς δ' προσθετέα τὰ εἰς εἶδη κολλοσιαιῶν βοηθήματα. Ὑπολογίζονται δὲ εἰς ἑκατοντάδας χιλιάδων δ' ἀριθμὸς τῶν στρατιωτικῶν ἀσθενῶν καὶ τραυματιῶν, οὓς ἡ ἐν λόγῳ ἑταιρία περιέθαλψε, καὶ εἰς πολλὰς μυριάδας ὅσους ἔσωσεν ἀπὸ βεβαίου θανάτου.

Ἐπέπρωτο ὅπως ὁ αἰὼν οὗτος, ὅστις εἶδε τοὺς καταστρεπτικώτατους τῶν πολέμων, νὰ εἴῃ καὶ τὴν καθίδρυσιν πρακτικώτερας τινὸς ἐνεργείας πρὸς παρηγορίαν τῶν δεινῶν τοῦ πολέμου. Ἐὰν ἡ ἐλπίς τοῦ νὰ κατευασθῶσι τὰ ἐθνικὰ πάθη, νὰ διασκεδασθῶσιν αἱ ἐθνικαὶ προλήψεις, τοὺλάχιστον μετὰ ζυτῶν πεπολιτισμένων ἔθνων, δὲν εἶναι ἐντελὴς καὶ νῆ, ἀλλὰ μετέχει τινὸς ἀληθείας, οὐδὲν δύνανται μᾶλλον νὰ συντελέσῃ εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο ἢ ἡ κοινὴ ἀγαθοεργία πρὸς φίλους καὶ χυθροὺς ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Ὅπως δὲ ὅποτε ὅμως ἡ ἀγαθοποιία πρὸς πάσχοντας φέρει ἐν ἑαυτῇ τὴν παρηγορίαν αὐτῆς καὶ τὴν ἡθικὴν αὐτῆς ὠφέλειαν. Εἶναι δὲ πρὸ πάντων αὕτη σημείον ἀσφαλὲς τοῦ πολιτισμοῦ ἔθνους τινὸς. Ἀς ἐργασθῶμεν ἐπομένως τὸ κατὰ δύναμιν ὑπὲρ τῶν θυμάτων τοῦ πολέμου, βέβαιον ὄντες ὅτι οὕτω καὶ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ αὐτὴν τὴν πατρίδα ἐξυπηρετοῦμεν.

Ἡ ἐν τῷ παρόντι φυλλαδίῳ τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ δημοσιευθεῖσα μετάρρασις τοῦ κ. Καταιβάτη περὶ Κανάρη, μᾶς ὑπερῆρξε νὰ παραθεσώμεν, σὺν αὐτῇ, τοῖς ἡμετέροις συνδρομηταῖς καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ κοιδίμου τοῦτου καὶ γενναίου ναυάρχου τῆς νέας Ἑλλάδος, οὗτινος τὸ ὄνομα περιδοῖον καθέξει θέσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Τὴν εἰκόνα δὲ ταύτην, δαπάνη τοῦ Ζακύνθιου Ἀνθωνος χάραχθεῖσαν ἐν Παρίσις, παραθέτοντες σήμερον μετ' ἡθικῆς ὁμολογηθείας, εὐχόμεθα ὅπως, κατὰ τὰς κρίσεις περιστάσεις, δὲ διερχόμεθα, διυγίσῃ τὴν ἀμιλλαν καὶ ἑτέροις τέκνοις τῆς προσφιλούς Ἑλλάδος καὶ οὕτω ὁ Ζακύνθιος Ἀνθων, κατὰ τὸ Δ' ἔτος αὐτοῦ, ἀπολαύτῃ τὴν ἀνέκταστον ἀγαλλίαν νὰ δημοσιεύσῃ καὶ τούτων τὰς εἰκόνας. Γένοιτο, γένοιτο. Σ. Ζ. Α.